

Q. 522, 11

(X1903995) B. m. II

I. S.
DIATRIBEN ACADEMICAM

De
FOEMINARUM
ERUDITIONE

Posteriorem

Consensu Inclutæ Facultatis Philoso-
phicæ in alma

LIPSIENSI

PRÆSES

M. JOHANNES Sauerbrey

Hilperhusâ - Francus

Alumnus Saxo - Ducalis Coburgicus,

d. VI. Septembr. A. O. R. clc lcc LXXI.

in Collegii Majoris Principum Auditorio

Publico Eruditorum Examine

proponit

RESPONDENTE

JACOBO SMALCIO, Altenb. Misn.

Philos. & Bon. Art. Baccalaureo.

LIPSIÆ

Literis JOHANNIS ERICI HAHNII.

196

Se n. Marbit

ILLUSTRISSIMÆ DOMINÆ,
 VIRGINI
 ERUDITISSIMÆ,
 DOMINÆ
HENRIETTÆ
CATHARINÆ,
 ILLUSTRISSIMI ET GENEROSISSIMI
 DOMINI,
DOMINI CAROLI, LIBERI
 BARONIS A Friesen/
 DYNASTÆ IN Rōthau/ Cotte ET Geschwitz/
 SERENISSIMI AC POTENTISSIMI
 ELECTORIS SAXONIÆ
COMITIS ATQVE CONSILIARII
INTIMI,
 NEC NON ELECTORALIS SAXONICI
 PROTOSYNEDRII PRÆSIDIS
 EMINENTISSIMI
FILIÆ NATU MAJORI,
 DOMINÆ GRATIOSISSIMÆ
 S.

GENEROSISSIMÆ DOMINÆ,

FOEMINÆ

ERUDITISSIMÆ,

DOMINÆ

**MARGARETHÆ
SIBYLLÆ,**

GENEROSISSIMI, MAGNIFICI ATQVE

MAXIME STRENUI DOMINI,

DOMINI CONRADI LÖSERI,

*TOPARCHÆ IN Salitz/Reinhartz/Heint-
chen ET Nencfersdorff/*

SERENISSIMI AC POTENTISSIMI

ELECTORIS SAXONIÆ

CONSILIARII, CAMERARII

ATQVE ELECTORATUS SAXONICI

MARESCHALLI HÆREDITARII,

NEC NON STATUUM PROVINCIALIUM IN

DUCAT. SAXO-ALTENB. PRIMI OLIM

EMINENTISSIMI

VIDUÆ,

DOMINÆ GRATIOSÆ

P.

*ILLUSTRISSIMA DOMINA,
DOMINA ITEM GENEROSISSIMA,*

Onspectum Vestrum, ERUDITISSIMÆ
ERUDITORUM DEÆ, tenues hæ pagellæ
Augustis Nominibus vestris superbien-
tes pati sustinent: Imò in manibus quo-
que Vestris versari atque favore Gratio-
sissimò audaces suscipi desiderant. Equidem plura
erant, quæ nos minorum gentium homines deterrere
debebant, ne tantam Gratiam Vestram huic parùm ex-
asciatæ Diatribæ exoraremus. Quis enim nescit Na-
turam propitiam ad delicias usque in VOBIS indulgen-
tissimam extitisse, ut, quæ singulatim in aliis, in Ultra-
que Vestrum simul intueri, mirari, venerari juberemur?
Ultraque sanguine DEOS propius contingitis: Ultra-
que Virtutum omnium exemplar consummatissimum
auditis, imò Ambrosianò verbò, Profapia Virtutis:
Et quod rei caput est, Ultraque supra sexum atque se-
culi genium eruditæ estis: O rarissimam Charitum
trigam in bigâ Charitum rarissimâ! Hæc sanè ab au-
daci hoc institutò nos revocare debuissent. Sed da-
bitis, HEROINÆ, dabit veniam, quòd Tholo Ve-
stro

stro adgeniculemus, cum nos manu quasi duxerint a-
 micæ svasiones & Præceptorum & Patroni cujusdam
 Magni, quibuscum Gratosissimus vester favor toti-
 es literarium sectatur otium, quorum itidem svasio-
 nes nobis imperia erant. Et cui potissimum has no-
 stras opellas consecrarem, quàm VOBIS, utpote
 quarum Nobilissimam patrem debita Encomia Ve-
 stra fecerint? Non certè diffitemur plures Fœminas
 Eruditas à nobis memorari, quæ tanquam Illustris
 Pharos venturis nepotibus ideò prælucent, ut ista pro-
 digia humanæ scientiæ in compendiosâ quadam Ta-
 bulâ omnes è longinqvò suspiciant atq; admirentur,
 & si naturæ benignitas concesserit, imitentur. Sed,
 utut magna hæc sint exempla, facilè tamen eadem
 VOBIS scepra submitunt. Nec dubium est, quin,
 si incredibilis Virtus atq;ve Eruditio Vestra in illa in-
 cidisset tempora, quibus Apotheosis dotes has remune-
 rabatur, jam olim & Vos Heroinarum splendorem
 obscuraturæ & in templis tanquam Numina coelitus
 demissa adorandæ fuissetis. Quamvis nec VOBIS
 Tempora desint. Neque enim Amplius VOBIS aut
 Magnificentius erigi potest Templum, quàm quod
 quivis in adyto pectoris sui ex Virtutis atq;ve Erudi-
 tionis Vestræ admiratione construxit. Quid igitur
 mirum, si nos in parendi sortem geniti, Tempora hæc
 adornemus & coronas aris eorundem appendamus.

Avi-

PRÆSES & RESPONDENS

MÆ
 ellæ
 en-
 vo-
 cio-
 ura
 ere
 ex-
 Na-
 en-
 tra-
 mur?
 tra-
 um
 tis:
 e se-
 um
 au-
 da-
 Ve-
 stro

918.

Aviculas siquidem ajunt, cum nihil possent opulenti-
 tius, plumas ad Magnificentissimum Delphici Apol-
 linis Templum, sicut & apes ceras ultrò detulisse:
 Sic & nos ad hæc tot Gloriæ Vestræ Tempora exigua
 am hanc quoque opellam nostram adjungimus.
 Hanc itaque, **STOLATI MUSARUM GRATIARUMQUE**
DOCTORES, ex Eminentis Dignitatis Vestræ Fastigio
 serenabitis, nostrisque studiis Gratosissimè favebi-
 tis. Interea Valete, **PROFITÆ ERUDITORUM DEÆ**,
 atque hîc sospites, alibi beatæ perennate, quæ jam-
 dudum Virtute atque Eruditione propitiam **NOMI-**
NIBUS VESTRIS reddidistis Æternitatem! Dabantur
 è celeberrimâ **LIPSIENSI**, prid. Non. Septembr. Anno
 à partu Virginis - Matris **clò** **LXXI.**

ILLUSTRISSIMI GENEROSISSIMIQUE
NOMINIS VESTRI

Cultores devotissimi

PRÆSES & RESPONDENS.

JESU Secundante!

THESIS III.

Eruditionem maribus non fœminis determinatè
imperat lex Naturæ.

ΕΚ ΤΗΣΙΣ.

§. I.

T autem eò feliciùs atqve inoffenso, quod dicunt,
pede in probatione thesæ nostræ progredi quea-
mus, necesse erit breviter unius alteriusve vocabuli
in thesi occurrentis prælibare acceptionem.

§. 2. Atqve Eruditionis quidem nomine tam
in præsentī, quàm in subsequituris thesibus aliud no-
bis intelligendum non venit, quàm quod thesi primæ in Disputatio-
ne priori subjectum legitur, scilicet Eruditionem denotare acqui-
sitos illos animi habitûs, qui pro diversitate quatuor Facultatum ho-
diè in Academiis receptarum ibidem ordinati fuerunt in habitûs
Theologiæ, Jurisprudentiæ, Medicinæ atqve Philosophiæ, ita tamen
ut nec hoc loco ab hac Philologiæ studium excludatur, sed certò mo-
dò sub ipsâ contineatur.

§. 3. Id saltem circa eruditionem hoc loco non incommodè
monendum amplius censeo, eandem scil. eruditionem quocunqve
ex quatuor his recensitis partibus nomine veniat, non esse censen-
dum finem hominis ultimum, sed tantum intermedium.

§. 4. Nam si ultimus ejusdem finis esset eruditio, nemo beatus
esset, nisi excultus literis, nemo item excultus esset literis, quin si-
mul beatus, quorum tamen utrumqve si universaliter intelligatur,
falsum est.

§. 5. Intermedium autem finem esse statuo eruditionem ex
illo finium genere, qui simul utiles sunt simul jucundi, ut adeò &
propter aliud & propter se appeti queat.

§. 6. Pro-

420
§. 6. Propter se appetitur Eruditio ob insignem voluptatem, quâ animum hominis imbuit. Scire enim perinde ac discere α) res per se jucunda est homini, adeò quidem, ut quam voluptatem cibus creat corpori, eandem cognitio creet animo.

α) Inde verè Aristot. lib. de Poët. cap. 4. dixit: *Μανθάνειν ἔμόνον τοῖς φιλοσόφοις ἡδίστον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως.* i. e. *discere non solum Philosophis jucundissimum, sed etiam similiter aliis.*

§. 7. Facit tamen diversitas uti palatorum, ut non omnes æquè cibi omnibus stomachis; ita ingeniorum, ut non omnes scientiæ omnibus hominibus sapiant, sed alius aliâ magis delectetur.

§. 8. Imò uti inordinatum ciborum appetitum Scholæ Medicorum proscribunt, cùm fastidientis sit stomachi omnia vel plura degustare, ita appetitum cognitionis inordinatum & excessivum β) meritò proscriptum legimus, quasi ineptius nihil sit γ), quam memoriam tantâ rerum cogitandarum mole gravare, quam vix ac ne vix quidem possit conservare.

β) Si Walæo credimus p. 126. comp. Eth. Aristot. *ex sententia Aristotelis nemo re honestâ niuisiùm delectari potest.* Non ergo dabitur secundum eum excessivus cognitionis appetitus. Enimverò quòd malè interpretatus fuerit Walæus verba Philosophi dudum animadvertit Celeberimus Dn. Prof. THOMASIUS, Præceptor noster jugi observantiâ colendus, in *Disput. Ethic. de officio Hominis circa notitiam futurorum contingentium*, §. 2. annot. lit. c. ubi Philosophum sic vindicat, quòd ipse loco Nicom. jam cit. ajat, circa voluptates animi & quæcunquæ non sunt corporeæ (ad quas disertè & *φιλομάθειαν*, quam nos cognitionis appetitum vocamus, retulerat) *nec temperantem dici quædam, nec intemperantem.* Quòd velit esse quidem in his, ut mediocritati, sic excessui locum; sed aliis nominibus, si verborum quis studeat proprietati, opus fore, quam Temperantiæ, intemperantiæve. Ideò mox Philosophum addere, qui fabellarum cupiditate, studioque rerum narrandarum ducantur, eos non vocari intemperantes (*ἀκολάστους*) sed garrulos (*ἀδόλεσχους*.)

γ) Ita enim Hypp. apud Athenæum:

Vanius haud quicquam, quam scire & discere multò.

Quod nostro quoque simili olim declaravit Aristippus apud Laert. inquit: *Non quæ plurima, sed quæ utilissima norunt docti, autumandi, ut non ii, quæ plurimum comedunt, melius valent iis, quæ modicè. Omnia amplecti quæ sunt, omnia perdit.* Vide Sanchez de Nihilo p. 30. Aliò quoque simili nec minùs eleganti hac in re utitur Demetrius Cynicus, qui dicere solitus fuit: *Plus prodesse, si pauca præcepta sapien-*
tia

729.
tia teneas, sed illa in promptu tibi & usu sint, quàm si multa quidem didiceris, sed illa non habeas ad manum. Nam quemadmodum magnus luctator est, non qui omnes numeros nexúsque perdidicit, quorum usus sub adversario rarus est; sed qui in uno se aut altero bene exercuit & eorum occasiones intentè expectat; Nec enim refert, quàm multa sciat, si scit, quantum victoria satis. &c. Vid. Senec. 7. de Benef. cap. 1.

§. 9. Sed ut è diverticulo redeamus in viam, nascitur interdum illa varietas à consuetudine, quæ altera & affabricata quasi natura est. Nam & hæc uti certos cibos; sic certas, quibus innutriti sumus, disciplinas nobis commendat. d)

d) Cic. in Læli. p. 109. Nemo est, qui non eo (equo), quo confrebit, libentius utatur, quàm intractato & novo. Nec modò in hoc, quod est animal, sed in iis etiam, quæ sunt inanima, consuetudo valet, cum locis etiam ipsis montosis delectemur, & sylvestribus, in quibus diutius commorati sumus.

§. 10. Notandum tamen hoc loco non sic debere appeti eruditionem ob voluptatem, ut in voluptate hac tanquam ultimo fine quis acquiescat, sed ulterius transferri omnia debere ad gloriam DEI, & suum saltem cujusque in pietate & probitate profectum.

§. 11. Quatenus propter aliud appetitur eruditio, instrumentum rectè appellabitur. Est autem Eruditio vel instrumentum alterius instrumenti, ut Philosophia, vel instrumentum ad finem hominis propiùs accedens, ut reliquæ tres Facultates.

§. 12. E quibus Medicina finem hominis ut animalis; Jurisprudencia verò & Theologia finem hominis ut hominis attingunt, ita quidem ut illa ad hujus; hæc verò ad alterius & æternæ vitæ beatitudinem ordinata sit, aut si maximè & æternam beatitudinem Jurisprudencia curat, extra tamen Ecclesiam illud facit, non intra eandem, quemadmodum Princeps secularis Episcopus dicitur non intra sed extra Ecclesiam.

§. 13. Porro quando in thesi dicitur Eruditionem *maribus* determinatè imperari à natura, non sic intelligendum est, quasi omnibus marium individuis eruditio à natura imperetur; sed illis tantum, qui vocantur ad munus gubernandi Ecclesias, quo nomine & Scholas complector e), vel republicas.

e) Sunt enim inseparabiliter connexæ scholæ & Ecclesiæ, & scholæ pars sunt Ecclesiæ pretiosissima, quæ divino consilio semper additæ Ecclesiis fuere, & adjungi adhuc oportet, uti loquitur communis Germaniæ

B

Præ-

Præceptor Phil. Melancht. Tom. 5. Intimationum, Anno 1563. con-
fer B. Luth. sermon. Convival. cap. 37. p. 457.

§. 14. Cætera thesis in se clara & perspicua satis est, accedimus
igitur probationem thesæ ipsam. Cùm v. prægnans quasi sit thesis
hæc, & duas distinctas in se contineat theses, quarum altera affirma-
tiva hæc: *Eruditionem maribus determinatè imperat lex naturæ*, altera
negativa hæc: *Eruditionem fæminis Lex naturæ non imperat*: proinde
utraqve singulatim probanda erit, ita tamen ut in probatione poste-
rioris negativæ tanquam argumento nostro propioris prolixiori-
bus, in probatione verò prioris affirmativæ tanquam ab argumen-
to nostro remotioris brevioribus nobis esse liceat.

§. 15. Eruditionem igitur Theologicam maribus determinatè
imperari à Lege naturæ probo, quia mares natura determinatè de-
stinavit Imperio Ecclesiastico interno, quod sine Theologia eaqve
Systematicè ac specificè sic dicta ζ) hodiè η) obiri nequit.

ζ) Mutuamur appellationem hanc à Theologis, qui quemlibet fidelem,
qui Catechesin & fundamenta fidei Christianæ didicit, *Etymologicè*
Theologum vocant juxta tritum: *Propter Conscientiam quilibet debet*
esse Theologus, licet non sit Theologus *specificè* ab habitu Theologiæ
Systematicè sic dictus.

η) Scil. propter introductas hæreses. Inde Theologi iterum Theologiam
necessariam esse dicunt *necessitate non affirmativâ sed negativâ, item*
necessitate fidei salvificæ defendendæ, non imbibendæ Vid. Colleg. Theol.
Thetic. Magnif. atqve Max. Rev. Dn. D. Joh. Adam. SCHERZERI,
Præceptoris nostri Optimi, Prolegom. de Theol. Natur. th. 2. Object.
1. Respond. 1. 2.

§. 16. Dixi *interno*, ne quis objiciat Principes seculares à natu-
ra quidem destinari imperio Ecclesiastico, cui tamen sine eruditione
ejusmodi Theologica feliciter præsent, destinantur enim isti impe-
rio Ecclesiastico saltem externo, in quo utuntur curâ tutoriâ & nutri-
ciâ θ), ob quam etiam Episcopi non in sed extra Ecclesiam dicun-
tur. Tum demum verò ipsis eruditionem Theologicam impera-
ret natura, si destinarentur ab ipsa Imperio Ecclesiastico interno, in
quo uti deberent curâ doctrinali & administratoriâ. ι)

θ) Quæ consistit in convocando Concilia, erigendo Tempa aliaqve loca
sacra, Xenodochia, Oratoria, Asyla, instituendo Presbyteros, dies fe-
stos, visitationes &c. suspendendo, removendo, restituendo ministros
&c. exemplo Davidis 1. Paral. XIII. 3. 4. XV. 12. seqq. XVI. 2. 3. seqq.
Salomonis 1. Reg. II. 27. Asæ, II. Paral. XV. 3. 4. Josaphati filii 1.
Paral. XVII. 6. 7. 8. Ezechia & Josia, Capp. XXIX. XXX. XXXI. &
XXXIV.

XXXIV. aliorumque, Vid. B. Hülsem. Extent. Breviar. Theol. cap. 19. th. 18, p. m. 624. seqq. adde Medull. Theol. Dn. D. Fridlib. in Loco de Magistr. Polit. Quæst. II. p. m. 819. Quare autem hodiè in specie nonnullos Principes seculares nuncupemus Archi-Episcopos & Episcopos, explicat B. Joh. Bened. Carpzovius in Isagog. in Libb. Eccles. Luth. Symbol. in specie in August. Confess. ejusque Apolog. Sect. 3. ad p. 2. abus. 7. de Potest. Eccles. m. 2. in not. p. 743.

1) Hæc consistit in prædicatione verbi, administratione Sacramentorum, in solvendo & ligando peccantes, in corripiendo scandalosos publicè & privatim, &c. Vid. B. Hülsem. l. c.

§. 17. Porrò Eruditionem Juridicam maribus quoque determinatè imperari à lege naturæ probatur inde, quia natura mares itidem determinatè destinavit imperio seculari, quod sine Jurisprudencia obiri nequit.

§. 18. Instas iterum plures numerari principes, etiam Imperatores, qui licet juridicâ imò omni eruditione caruerint, optimè tamen imperium seculare gesserint, exemplo Justiniani & Caroli V. Imp. quorum uterque omni destitutus eruditione insignem Imperii feliciter administrati gloriam consecutus feratur.

§. 19. Respond. quod attinet dictos Imperatores in his & ejusmodi aliquid extraordinarium veneramus, quod interdum cum personis non principibus κ) commune habent, Ordinariè autem aliàs in regnis hæreditariis licitum est Dominium ab administratione sejungere, adeò ut si profundior eruditio juridica Principibus necessariò non imperetur, aliquis tamen ipsis nunquam non commendetur λ).

κ) Quales fuerunt Franciscus Gviciardinus & Philippus Cominæus, quorum neuter literis operam dedisse legitur, attamen ille historicus ex Italicis facilè optimus memoratur, hic verò naturali suo judicio & consilio tribus Gallix Regibus potentissimis adfuit quàm prudentissimè. Unde ipse dicit *magnum DEI esse beneficium valere sensu communi & judicio naturali.* Uti ex ejus Histor. Lib. 5. annotat Gumpeltshaimerus Gymnas. de Exercit. Acad. part. 1. sect. 5. §. 25.

λ) Svadent Politici, ut vel eam saltem partem Jurisprudenciæ attingat Princeps, quæ ad gubernandum pertinet, *evolvendo scil. leges ac constitutiones sui regni, quas & prudens dictavit ratio & longus usus approbavit, autoritate Regis Angliæ Jacobi I. in Regia Instit. ad Henricum Principem filium suum lib. 2. p. 95.* plura de Eruditione Principum qui desiderat, adeat Max. Rev. atq; Celeberr. Dn. D. FR. RAPPOLTI, Præceptoris nostri colendissimi Dissert. Polit. de Principe docto.

con-
linus
thesis
rma-
altera
inde
oste-
iori-
men-
inatè
è de-
aque
lem,
ogice
debet
logiæ
giam
stem
neol.
ERI,
ject.
atu-
ione
npe-
tri-
un-
era-
, in
loca
fe-
tros
eqq.
ii r.
t. &
XIV.

724
§. 20. Insuper eruditionem philosophicam maribus determinatè à naturâ imperari indè patet, quia neutra neque Theologia neque Jurisprudencia absque Philosophia accuratè comprehendi potest. Vix enim in intimiora Reginarum istarum penetralia intronmittitur, nisi qui Principe Philosophiâ comite ducatur.

§. 21. Hæc sufficiant pro probanda thesi priori affirmativâ, deveniamus nunc ad alteram quoque negativam, quæ hæc erat: *Eruditionem fœminis lex naturæ non imperat.* Probari autem potest hæc thesis dupliciter (1) in genere, de eruditione quacunqve, (2) in specie eundo per assignatas quatuor partes eruditionis.

§. 22. (1) *in genere* probo: quia Natura sexum hunc præparavit, ut sub imperio viri μ) decenti ν) domesticæ administrationis partem sibi debitam excipiat, ut *Jacobus vesperti rure rediens*, uti loquitur Havemannus ξ) *luculentum domi focum reperiat, & cœnam cum supellectile mundâ, nitidâ ac bene dispositâ in tabernaculo*, quæ omnia ut & alia officia domestica absque Eruditione obiri posse probant tot Patres familias, qui optimè familiæ præsent, licet non sint eruditi.

μ) Vir enim est origo & principium, ex quo mulier, & est finis propter quem producta est mulier, consequenter est caput & habet $\epsilon\xi\omicron\chi\eta\nu$ superioritatem, imperium, dominium supra mulierem, quamvis uterque habeat superioritatem & Dominium supra reliquas creaturas. Genes. I. 26. 27.

ν) Voët in Polit. Ecclesiast. part. 2. lib. 1. tr. 4. cap. 2. quæst. 2. p. 189. 199. disputat, quæle imperium in mulieres viros deceat, an ita ipsis debeant esse subditæ mulieres in statu conjugii tanquam famulæ? & respondet id videri quidem ab Augustino adfirmari, *feminas*, inquit, *viris suis secundum legem pænè famulas subditas*, excusari tamen durum hoc Augustini dictum, ut vocat, à Filesaco lib. 2. select. tit. *Uxor justa* cap. 6. (quo confert locum Augustini, quæst. in Genes. c. 153. hunc: *Est ordo naturalis in hominibus, ut serviant fœmina viris, filii parentibus, quia nulla justitia est, ut major serviât minori.*) Quod verbum serviendi quo usus est, non juxta usum Jureconsultorum explicandum fit, sed per morem gerere & obsequi. Ipse tamen Voët. l. c. aliter Augustinum excusari posse arbitratur ex collato loco de Genes. ad lit. cap. 39. ubi dicit: *quod mulier ex suâ culpâ meruerit ex sententia DEI, ut sub viro fit, aliquâlitè sub conditione servili.* quia scilicet subjectio illa ad virum & auxilium eidem præstandum fit cum molestia, quæ non fuisset in statu integritatis, siquidem homo in eo perstitisset. Sicuti culturus fuisset terram Genes. II. 15. Sed non cum molestia,

725.

ria, uti post lapsum Genes. III. 17. Confer. Disp. Pr. th. 1. §. 12. lit. o) it. hujus thes. §. 24. lit. π. Præterea quod non ita subditæ debeant esse viris fœminæ probat Voët. tripliciter, quia contrarietur (1) *juri divino* Genes. I. 28. II. 24. Ephes. V. 28. 29. 30. 31. (2) *juri naturali*, quod velit ut mulieres *οὐκ ἀσβια* concusæ sint in operibus ad rectam familiæ & rei familiaris administrationem pertinentibus, & in procreandis liberis, ubi nec vir sine muliere, nec mulier sine viro. (3) *juri civili* utpote quod distingvat, cujus gratia adducit verba Ulp. de testam: de Injur. l. 1. *in potestate patris est filius familias, in manu uxor, in mancipio servus*, item *autoritatem*, qua maritus utitur in uxorem apud Cujacium lib. 16. observat. cap. 33. & lib. 5. c. 11. vocari *quasi patriam & tutoriam*.

ξ) Amul. sect. 2. cap. 35. p. 706. adde Virgil. lib. 8. Æneid. ubi officium mulierum ita depingit:

— — — — — ceu fœmina primùm,
Cui tolerare colo vitam, tenuiqve Minervâ
Impositum cinerem, & sopitos suscitât ignes,
Noctem addens operi, famulasqve ad lumina longò
Exercet pensò, castum ut servare cubile,
Conjugis, & possit parvos educere natos.

§. 23. Quid si objiciat Tholosanus o) fœminas maribus virtute esse pares, quia subjectum virtutis anima sexu caret, ergò si maribus lex naturæ eruditionem imperat, eandem quoque non poterit non imperare fœminis.

o) Vid. ipsum VII. de Republ. 11. n. 25. 64. §. 76. idem sentit Cornel. Agripp. Vid. Disp. Pr. th. 1. §. 26.

§. 24. Respond. id ordinariè falsum esse fœminas maribus virtute esse pares, licet enim animæ non distingvantur sexu, sunt iis tamen si de gradibus virtutum quæras, differentia suæ, de quibus è sexu corporis judicari probabiliter queat π).

π) Inde rectè observat Aristoteles aded non eandem esse viri mulierisque fortitudinem, ut videri vir timidus possit, si muliebriter sit fortis, dat ergò viro *ἀρχικὴν* fortitudinem, *ἑπιγλυκὴν* mulieri. I. Polit. 8. & III. 3. p. 56. 166. imò pone protoparentes nostros non peccasse, etiam hic sexus noster potior ut virtute sic imperio fuisset. *Negque enim ante peccatum aliter factum fuisse decet credere mulierem nisi ut ei vir dominaretur.* August. XI. de Genes. ad lit. 37. Et ut fœminæ non partum attulit lapsus, sed dolores pariendi, sic nec subordinationem sub potestate viri, sed ut gravis illa esset ac involuntaria, ceu id supra Disp. Pr. th. 1. §. 12. ex B. Hülsem. annotavimus. Confer. 1. Cor. XI. 9. 1. Tim. II. 14.

426:
§. 25. Quid si verò, cum scire naturâ omnis homo desideret,
e) fœminis quibusdam natura indiderit ardentissimum literarum
desiderium præ certis etiam viris σ), saltem ergo his imperavisse
natura eruditionem censebitur?

e) 1. Metaph. 1. Cic. II. de fin. p. 74. *Natura cupiditatem ingenit homini
veri inveniendi.* Idem prolixè argumentum hoc exequitur V. de fin.
p. 136. seqq. Plin. V. Epist. 8. *Sunt homines naturâ curiosi, & quæ am-
libet nudâ rerum cognitione capiuntur, ut quæ sermunculis etiam, fa-
bellisque ducantur.*

σ) Vid. Disp. Pr. th. 1. §. 20. lit. λ.

§. 26. Respond. ad imperium naturæ nobis non sufficit illa ex
peculiari desiderio vocatio ad studia, ut sic loqui liceat, interna, sed
accedat oportet externa τ), quâ fœminæ carent, veluti in sequenti
thesi id prolixè probatum dabitur.

τ) Quomodo externa vocatio differat ab interna, maximè videtur conspici
in statu legali, ubi voluntate parentum filius unus studiis destinatur, a-
lius non destinatur. Qui si adoleverint, fieri quandoque solet, ut ali-
us legitimè vocetur ad aliud studium, quàm cui vel inclinatio naturæ,
vel ipsa etiam educatio maximè faverat hætenus. In hoc dissidio
præferenda nihilominus hæc externa & finalis, liceat ita distingvere,
vocatio internæ & inchoatæ.

§. 27. Deinde distingvimus inter *imperare & svadere*. Naturâ
fœminis studiô literarum accensis svadet quidem eruditionem (quod
& thesi V. defendetur,) idque certis conditionibus: sed non impe-
rat: Imperium enim hoc omninò judicandum est ex vocatione ex-
terna & legitima: quam fœminæ juxta leges naturales ac divinas
nullam habent ad Imperium Ecclesiasticum vel civile per se admini-
strandum.

§. 28. (2) *In specie* quoad eruditionem Theologicam. Hanc
enim fœminis à Naturâ non imperari inde constat, quia Natura eas-
dem non destinavit Imperio Ecclesiastico, ad quod ista requiritur.
Indeque Apostolus υ) mulierem in Ecclesia tacere jubet.

υ) 1. Cor. XIV. 34. *Mulieres vestra in Ecclesiis taceant,* cui locus parallelus
est 1. Tim. II. 12. *docere mulieri non permitto.*

§. 29. Inquis: Esto, mulieres non destinari Imperio Ecclesia-
stico, fecit tamen easdem natura religiosiores viris φ), ut igitur
religionem veram intimiùs pernoscere possent, videtur natura ipsis
quoque eruditionem Theologicam imperare, secundum commune
illud: qui vult finem, vult etiam media.

φ) Quæ-

827.

φ) Quæstionem hanc: *An mulieres sint religiosiores viris?* multis Voetius l. c. cap. 3. quæst. 2. p. 206. 207. pertractat, eandemque adfirmari ait à Filescio lib. 3. select. p. 251. ubi eandem, si distinctè rem proponamus, probat (1) *exemplis* (a) *sacris* Exod. XXXVIII. 8. 1. Sam. II. 21. Luc. II. 22. (β) *profanis* adducendo gentilium quasdam mulierum religiosas ex Polyb. & Mamert. (2) *testimoniis* (a) *Jamltchi* l. de vita Pythag. cap. II. sexum fœmineum pietatis maximè studiosum vocantis. (β) *Juliani* in Misopog. dicentis, quòd *anus* (Christianæ scil.) *frequentes ad sepulchra martyrum convenirent*, (3) *Ratione* atque, quia *seq̄ior ille sexus ob inditam sibi à naturâ imbecillitatem pluribus præsidis atque adminiculis indigeat, ideò malis ingruentibus facilius & alacrius ad Deum eundem confugere.* Quibus l. c. subjicit Voetius, se thesi huic probandæ, si ipsi incumberet, advocare velle (1) *perpetuam experientiam.* (2) *dictum Apostoli* 1. Cor. 1. 26. seqq. *allegoricè huc applicatum.* (3) *peculiarem illam crucis scholam mulieribus assignatam, Gen. III. 16. esse ipsis scholam lucis, h. e. unà cum tot DEI liberationibus ex tot tantisque mortibus (gestationibus scil. & partibus) esse occasionem ipsis devotarum precum, celebrationum, promissionum & ad mortem preparationum.* Plura ibidem, ex antiquitate eruditè loco citato cumulat Voetius, qui omninò videri meretur. Quibus adstipulari videtur Casp. Barlæus Epist. 311. ad Adrian. vander Myle, in quo ipsi gratulatur ob recens natam filiolarum, atque hac occasione lusum gratiâ rationibus aliquot evincere conatur filiam filio, fœminas maribus digniores esse, quod in cæteris etiam à religione earum probat. *Non obliviscar, inquit, de religione dicere. Hic laudem viris præripit muliebris ardor & zelus. Tempora vide, plus illic togarum, quàm palliorum, plus vittarum quàm braccarum, plus peplorum, quàm pileorum. Qui primi sacrum Tumulum adire? Virine an fœminæ? Maria erant, Magdalena erant, tardius Andrea, tardiùs venere Simones. Qui vagantes Apostolos hospitio excepere? Lydia fuit, Timothei mater fuit. Ubi viros salutat Paulus, etiam meminit Tryphina, Triphosa, Olympia, Persidis, Julia fœminarum virginumque. Si objecias, Apostolos viris scripsisse, dicam ego, Johannem Apostolum secundam Epistolam inscripsisse Electæ Domina. Si regeras, DEUM sub typo Jacobi & Esai arduas res adumbrasse, respondebo etiam Saram & Agaram typos fuisse cœlestium rerum &c.*

§. 30. Respond. Quamvis plura contra de fœminarum & superstitione χ) & pronitate in hæreses ψ) urgeri possint, ponamus tamen interim religiosiores esse fœminas viris à naturâ, at inde nondum sequitur, id propter easdem à naturâ imperari ejusmodi eruditionem Theologicam, quam definimus, cum non destinatae sint à natu-

428.
natura ad imperium Ecclesiasticum, extra quod ipsis ad excolendam religionem suam sufficere potest Theologia Etymologicè sic dicta.

x) Strabo vocat eas *Ἡς δεσπομονίας ἀρχήγες* superstitionis doctrinæ, lib. 7. unde phrasid adagialis, *anilis superstitio*, quo epitheto Gentiles Christianam religionem describebant apud Minutium in Octavio: apud Lactantium lib. 5. cap. 1. *aniles fabulas* indigitant, apud Prudentium *anile dogma*, quid? quod Apostolus devitare doceat *aniles fabulas*. 1. Tim. 4. 7. Vid. Voët. l. c. quæst. 3. p. 207. 208. Confer inprimis disquisit. Theolog. Archi-Theologi Dn. D. Mart. GEIERI, de Superstitione cap. 1. quæst. 1. quæst. 3. p. 207. reliquis ad superstitionem videmus proclives, inde etiam est superstitio anilis, v. g. apud Cic. de divinatio. Omnis superstitio est imbecillitatis animi atque anilis. item de invent. ea superstitiones sunt penè aniles &c. ita August. l. 4. de C. D. c. 30. quæst. 1. quæst. 3. p. 207. quæres genuit falsas opiniones, erroresque turbulentos & superstitiones penè aniles.

ψ) Plerasque hæreseas promotrices antiquas designat Hieronymus ad Cresiphontem. Tom. III. f. 115. edit. Erasmi. Basil. apud Froben, cujus hæc sunt verba: *Simon Magus hæresin condidit Helena metricis adjutus auxilio. Nicolaus Antiochenus omnium immundiciarum repertor, choros duxit fœmineos. Marcion Romam promisit mulierem, quæ decipiendos sibi animos prepararet. Apelles Philomena suarum comitem habuit doctrinarum, Montanus immundis spiritibus predicator, multas Ecclesias per Priscam & Maximillam, nobiles & opulentas fœminas, primum auro corrupit, deinde hæresi polluit. Dimittam vetera, ad viciniora transcendam: Arius, ut orbem deciperet, sororem principis ante decepit. Donatus per Africam ut infelices quosque fatentibus polliceret a quo Lucilla opibus adjutus est. In Hispania Agape Elpidium, mulier virum, cæcum cæca duxit in fœdeam, successoremque sui Priscillianum habuit Zoroastris magi studiosissimum, & ex mago Episcopum, cui juncta Gallia non gente, sed nomine, germanum huc illucque currentem, alterius & vicina hæreseas reliquit heredem. Nunc quoque ministerium iniquitatis operatur, &c. Vide plura apud Voët. l. c. quæst. 4. an mulieres sint propensiores in hæreses? p. 208. seq. ubi cum jam nominatis hæreticorum mulierculis adjutricibus comparat hodiernas illas in Belgio circumeuntes garrulas contra 1. Tim. 12. dictas *Eloppen/ Paters-Eloppen/ Oveselen/* tem Jesuitissas, quæ non exiguam curam & pragmatiam rerum Ecclesiasticarum partem in se suscipiunt, catechizando rudiores, canendo voce & instrumentis in officio divino, hæreticos convertendo, pauperes, ægrotos & afflictos visitando, nosa quolibet curatis & sacerdotibus nunciando, missiones & negotiationes Romano-Ecclesiasticas, inprimis in gratiam Jesuitarum & aliorum regularium pro nosse & posse conciliando, promovendo,*

49.

Vendo, &c. Vid. Voet. part. 1. lib. 1. c. 2. Confect. 4. p. 34. 35.
p. 34. 35. part. 2. lib. 1. tr. 4. cap. 3. quæst. 4. p. 208. it. ex professo
Lib. 4. tr. 4. sect. 2. cap. 9. p. 1012. seq.

§. 31. Nec Juridica Eruditio fœminis à naturâ imperatur, quia
Natura easdem non destinavit Imperio Seculari. Imperio enim
summo pollere si fœminam contingat, quam formam regiminis Γυ-
νασσοκρατίας appellant, secundum statum non naturalem sed lega-
tem id fieri constat. ω)

ω) Legalis enim status hic etiam fœminis facit locum, ut extinctis masculis
ad imperium mittantur, sed non nisi in hæreditariis imperiis, nec iis ta-
men omnibus, sed solis iis ubi Gynæocratian fert lex aut consuetudo
gentis. Vid. omninò Disp. Polit. laudati Præceptoris nostri Dn. THO-
MASII, de Gynæocrat. subsidiaria, it. Voet. l. c. cap. 2. quæst. 5. an
mulieres imperio & regimini publico admodum sint? p. 201, 202.

§. 32. Quod si maximè vocatur Fœmina ad imperium in statu
legali, tamen ne sic quidem imperatur illi eruditio à jure naturæ.
Jus enim naturæ permittit hîc potius id fieri, quod in statu Legalî
etiam probatur, ut dominium ab administratione, uti in viris suc-
cessione vocatis, sic & in fœminis sejungatur.

§. 33. Si tamen inventæ fuerint Regina, quibus juxta cum Do-
minio Regni etiam administratio, (de suprema inter homines lo-
quor) feliciter hæserit, majori id propter laude mactandæ erunt. α)

α) Memorabile hujusmodi Reginae exemplum habemus in Regina Angliæ
Elisabetha, cujus administrationem per annos 45. laudari audias non
modò à suis scriptoribus, sed exteris quoque, iisque non tantum qui
religionem ipsius Calvinianam probant, ut Danæus VI. Polit. Christ.
3. p. 398. & IV. de hom. 33. p. 202. sed etiam qui improbant, ut Be-
soldus p. 89. & Bernegg.

§. 34. Nec patiemur hic nobis objici idealem rempublicam
Platonis β), in qua cum viris divisum Imperium haberent fœminæ,
adeò ut vel in hac fœminis quoque imperetur eruditio. Hic enim
cum marium fœminarumque officia non discrevisset, existimavit, ut
Lactantius loquitur γ), oportere etiam mulieres militare δ) & confi-
liis publicis interesse, & magistratus gerere & imperia suscipere; Enim-
verò rectissimè hac in parte Plato vapulat ab Aristotele ε).

β) qui multus in hanc sententiam V. de Rep. & VII. de legibus. in primis
eandem legi censet laudatus THOMASII, nunquam absque nominis
Γυνασσοκράτεια citandus, (Disput. de Gynæocrat. §. 17.) fol. ipsi 655.
F. (quem) textum ipsius judicio malè interpretatur Joachim. Stephani,
cap. 7. Polit. dem. n. 22. p. 113.) 654. B. D. 890. D. 896. E.

C

γ) Lib.

930.
2) Lib. III. c. 22. sub fin.

3) Ex professo quoque hanc tractat quaestionem Voet. *an à mulieribus ar-
ma & bella gerenda?* quem vide sis l. c. cap. 2. quaest. 6. p. 202. 203.
ubi eandem quoque Platonis sententiam refutatam leges.

4) 1. Pol. 3. & 4. p. 89. 91. Frustra est Piccol. cum Grad. X. Phil. Mor. c.
32. Platonem excusare nititur.

§. 35. Superest Eruditio Philosophica, quam itidem foeminae
natura non imperat, cum iisdem deneget & superiorum facultatum
habitûs, quorum hæc instrumentum esse solet, & illa officia, quibus
Philosophi in scholis & Academiis defunguntur, quò de fusè infe-
rius.

§. 36. Sed quid de Medica eruditione dicamus, quam hætenus
ἀκὴν quasi præterivimus? argumenta enim omnia jam tum à nobis
prolata, tantum ad Eruditionem Theologicam, Juridicam atque Phi-
losophicam, non item ad Medicam concludunt, ergone Medica sal-
tem Eruditio æqualiter utriusque sexui imperatur?

§. 37. R. Medicam eruditionem aut liberam permittit Natu-
ra utriusque sexui aut non permittit.

§. 38. Si non permittit liberam, sed exercendæ arti medicæ u-
num tantum sexum determinat, ratio magis militabit pro viris quam
pro foeminis. In facienda enim Medicina inspicienda nonnunquam
sunt ægrotorum corpora nuda: Hoc foeminis pudor earum, cui o-
mninò consultum cupit natura, minus permittit.

§. 39. Regeres id videri postulare naturam ut viri viros, foe-
minas foeminæ curent.

§. 40. Obstat nihilominus alia adhuc ratio pro viris, tum quia
ad Medicinam opus est ingenio subtili ac sublimi, quod arcana na-
turæ rimari accuratius queat: tum labore corporis in habendis na-
turalium rerum experienciis, quæ interdum & peregrinationes po-
stulant, si non ut necessarias, saltem ut utiles. Hæc omnia viri com-
modius ordinariè quidem certè obibunt.

§. 41. Quod si quis cum Platone (§) liberam medicinam
utriusque sexui permitti à natura dicat, sequeretur id tantum, quod
eam utriusque sexui Natura imperet indeterminatè, at nos de determi-
natâ tantum jussione loquebamur.

§) Lib. V. de Republ. tradit mulieres sicuti & viros ad Medicinæ artem
aptas esse, Vid. Tiraquell. de Nobilit. Cap. 31. f. m. 218. ubi simul
integrum Catalogum foeminarum Medicarum exhibet.

§. 42. Por-

731.
§. 42. Porrò quando leges ac mores gentium rem à natura non determinatam determinaverūt, censetur id approbavisse suò calculò natura, quod ita visum est legi positivæ, quis enim nescit jam ubivis locorum artem medicam exerceri à viris potius quàm fœminis?

§. 43. Imò verò à Fœminis etiam inqvies, saltem circa infantes, & puerperas ob verecundiam masculi obtutum non ferentes.

§. 44. Respond. Nihilominus puerperis ac infantibus etiam periti adhibentur medici à cautioribus, quid? quod quicquid hic obstetrices fœminæ & similes præstant consilii empirica ferè nitatur medicina. Empirici verò nudi literatis accenseri non solent magis, quàm periti in arte sua opifices.

THESIS IV.

Eruditionem maribus non fœminis ordinariè imperant consuetudines ac statuta gentium.

Ἐκθεσις.

§. I.

 Vamvis thesis hæc præcedenti similis sit & duas quoque in se contineat theses, ut adeò quælibet seorsim probanda veniat, studiò tamen brevitatis eas conjunctim unâ alterave ratione probabimus unâ sic quasi fideiâ duos dealbaturi parietes.

§. 2. Et primò quidem probatur, quia passim terrarum Academia, Scholæ & Gymnasia publica instituta sunt pro formandâ juventute masculâ non fœminèâ.

§. 3. Loquor autem de formatione ad justam & veri nominis eruditionem, quæ de nobis in præsentis sermo, non de formatione vel morum ad probitatem: vel ingenii ad veram religionem, quæ à plebeis etiam animabus postulatur, quæ ratione & olim *) puellæ in scholis & hodiernum informantur.

*) Vid. Alex. ab Alex. Genial. Dier. Lib. 2. cap. 25. Kornmann. in tract. de statu & jure Virginum p. 96. Lælius Bisciol. Tom. 1. Lib. 13. cap. 22. f. 1012. ubi ex Livio Lib. 3. de Virginia. Plin. Lib. 1. Epist. 17. Athen. Lib. 13. Lucian. *περὶ τῶν ἐν τῇ μίθῳ συνόντων* probat solitos fuisse priscos mortalium filias erudire literarum studiis, atque Galieni Imperat. tempore puellas & viduas Plotini Philosophi scholam disciplinæ causa frequentasse, cujus instituti meminerit quoque Julian. Lib. 4. ubi pupil. educ. Gordian. Lib. 15. §. paterno c. de neg. gest.

922.
§. 4. *Secundò* quia exercitium Theologiæ, Jurisprudentiæ, Medicinæ atque Philosophiæ passim demandatur adultis masculis non fœminis.

§. 5. Objicis (1) *pro Theologia*, in sacris mentionem fieri Prophetissarum 9) & Diaconissarum 1), quæ nomina prodant fœminas sacra administrasse, ipsisque concessum fuisse Theologiæ exercitium.

9) *ex* Prophetissas non intelligo cantatrices illas, quæ juxta cum Leviticis Cantoribus publicè canebant in Ecclesia, quas ex I. Cor. II. 4. §. Prophetissas vocare licet, quales ex captivitate dicuntur rediisse, Esr. II. 65. ducentæ, distinctæ à ducentis cantoribus, quarum operâ ideo utebantur, quia fœminarum voces constantes aliter ac virorum, quæ ordinariè in pubescentibus mutantur, acutæ & svaves, ad superioris cantum in harmonia præstandum, quàm maximè sunt idoneæ, quales mulieres cantatrices comprehendi poterunt sub genere mulierum, quæ I. Sam. II. 22. gregatim conveniebant ad ostium tabernaculi, pro ut arbitratur Voet. l. c. Lib. II. tr. 2. c. 1. quæst. 2. p. 350. 351. Sed per Prophetissas intelligo illas quales fuerunt sub V. T. Mirjam Exod. XV. 20. Debora, Jud. IV. 4. Hulda II. Reg. XXII. 14. cum II. Paralip. XXXII. 22. uxor Jesaiæ. Jes. VIII. 3. sub N. T. quatuor filiæ Philippi Act. XXI. 8. in statu inter V. & N. T. intermedio Anna Phanuellis. Luc. II. 36. quibus opponuntur Pseudo-Prophetissæ, quales Noadiah Nehem. VI. 14. & Ezech. XIII. & Jesabel Apoc. II. 1. Reg. XVI. 31. huc refer Pythonissam I. Sam. XXVIII. 7. & Puellam Pythonicam, Act. XVI. 16. de Helena, Philumena, aliisque Pseudo-prophetissis in Ecclesiis post Apostolorum tempora, præsertim revelationes jactantibus, quales Mechtildis, Brigitta, Catharina Senensis &c. vide apud Voet. part. 2. Dispp. Select. tit. de Prophetia &c. & Polit. Eccles. Lib. 1. tr. 3. cap. 23. Confer. thes. III. præced. §. 30. lit. ♀.

1) *De Diaconissis*, uti Origenes eas appellat, Vid. Rom. XVI. 1. ad quem locum Origenes ita: *Hic locus Apostolicâ autoritate docet etiam fœminas in ministerio Ecclesiæ constitui*, & paulò post: *Immo locus hic duo pariter docet, & haberi, uti diximus fœminas ministras in Ecclesia, & tales debere assumi in ministerium, quæ astiterint multis, & per bona officia usque ad Apostolicam laudem meruerint pervenire.* Confer. I. Tim. V. 9. 10. & Polit. Eccles. Voet. part. 1. lib. 1. cap. 2. p. 32. part. 2. lib. 2. tr. 4. c. 1. de Diaconissis p. 509.

§. 6. Quod attinet Prophetissas respondeo non constare ex sacris, eas, utut prophetissæ audiant, publico vel docendi vel alio munere in Ecclesia defunctas esse, fuit enim hoc ipsorum Theologiæ exer-

933.

exercitium privatum potiùs. Qvòd si tamen quis urgeat Mirjam Sororem Mosis κ) & Deboraham λ) publicè in Ecclesia aliquando docuisse referamus id cum Voetio μ) ad illud, quod extra ordinem factum est, quodque regulam & ordinem non facit, nec cuius imitandum censetur.

κ) Vid. Exod. XV. 20. 21. Confer. Num. XII. 2. it. Malach. VI. 4.

λ) Vid. Judic. V. 1. 2. & v. 7. ubi Debora se matrem in Israel vocat.

μ) l. c. part. 2. lib. 1. tr. 4. c. 3. quæst. 5. p. 209.

§. 7. Addo insuper confundi in objectionem eruditionem infusam cum acquisitâ vel acquirendâ. Nam Prophetissis ejusmodi simul infudit DEUS justum Theologiæ convenientis habitum, (perinde ut Apostolis, quibus simul donum quoque linguarum fuit infusum) ubi profecto non fuit opus eruditione per studium doctrinæ acquirendâ. Nostra verò thesis loquitur de eruditione acquisita.

§. 8. Neque Diaconissarum officium in primitiva Ecclesia ad publicum Theologiæ exercitium referri potest, imò nec exercitium Theologiæ vocandum, utpote quod tale fuit, quale non tam commodè aut tam decorè à viris præstari potuit, scilicet in ministrando pauperibus, peregrinis, captivis & imprimis mulieribus ægrotantibus, puerperis, uti colligere licet ex 1. Tim. V. 10. v)

v) Vid. ad loc. hunc Danaus p. 269 edit in 820. Hugo Grotius in notis ad Rom. XVI. 1. ubi inquit. In Judæâ Diaconi viri etiam mulieribus ministrare poterant, erat ibi liberior ad fœminas aditus, quàm in Græcia ubi viris clausa *γυναικωνίλις*, idè duplici in Græcia fœminarum auxilio opus habuere. alteræ erant *πρεβυλιδες* sive *παρακαθημενοι*, quæ fœminarum mores formabant &c. (aliæ erant *διάκονοι*, latinè etiam Diaconissæ, quod Plinius in Epist. ad Traj. vertit ministras, quæ fœminas puerperas aut ægrotas pecuniâ atque operâ sublevabant.

§. 8. Præterea non attendimus jam legendas Papistarum de B. Maria Virgine, quam fingunt fuisse matrem familias, doctricem & consolatricem omnium Ecclesiarum, etiam Apostolorum ξ) & de Maria Magdalena, cujus Apostolatûs meminit Cornelius à Lapide o), quòd prædicaverit Massiliensibus.

ξ) Svarez ad 3. p. 9v. 37. Disp. 20.

o) Comment. in Act. 1. 14. II. 4.

§. 9. Obiicis (2) *pro Jurisprudencia*, plures fœminas principes in rebus arduis fuisse consiliarias maritorum, veluti pluribus id

probari posset exemplo Liviae, Cambriae, Cothildis, Brunichildis Zenobiae, Amalasuinthae, Theodolindae, Irenes, Zoae, Agnetes, Faustinae, Mammæ, Placidiae, Eudoxiae. &c. π)

π) Vid. Goldast, præf. Imper. Const. ad Imperatr. Rom.

§. 10. Respond. nec hoc Jurisprudentiæ exercitium, si quod fuit, fuisse publicum, sed potius privatum, imò etsi legatur fœminas imperio summo non pollentes publicas fuisse Consiliarias, quales Heliogabalus effecit, dum eas in Prytaneum suum admisit, illud tamen ut insolens ac monstrosum exemplum rejicitur; præsertim cum Scto cautum fuerit, ne ulla posthac mulier curiam ingrederetur. ε)

ε) Vid. Lamprid. in vit. Heliogab. & Dn. Hahn. Jctus Helmstad. in Disput. de jure sexus fœminini singulari, thes. 5. adde quæ Tacit. Lib. 3. annal. habet. *Prudentissimè, inqviens, Severus Caccina tempore Tiberii in Senatu censuit, ne quẽm Magistratum, cui provincia obvenisset, sua uxor comitaretur; sexus quippe ille ut vel constantissimi Valorem excutiat, amoroso imperio regnat, effectibus rationem obnubilat & persuasionum fucus maritos aliquando ad inaccessa perducere valet; Hinc tum fiebat, ut quoties repetundarum aliquis argueretur, plurima uxoribus objectarentur, quibus deterrimi quicquid adhærebant, earumquæ auspiciis negotia sua suscipere & transigere solebant.*

§. 11. Objicis (3) pro Medicina, ex Martiali σ) qui Medicarum facit mentionem, posse colligi olim exercitium Medicinæ licitum fuisse & maribus & fœminis indifferenter, ergo ut hæ ipsa Medicam artem exerceant, non adversari consuetudini ac statutis gentium.

σ) ita enim Lib. XI. Epigr. 72. Protinus accedant Medici Medicæque,

§. 12. Respond. distinguendo inter Medicinam empiricam & dogmaticam, non hujus sed illius ratione fœminæ Martiali audiunt Medicæ, quòd si maximè & hujus ratione Medicæ dicantur fœminæ, aliud exinde non sequetur quàm hoc, fœminarum naturæ artem medicam non repugnare propter copiam exemplorum. Confer quæ supra disputavimus.

§. 13. Objicis denique (4) pro Philosophiâ, fuisse Philosophos, qui statuerent fœminis æquè ac viris philosophandum esse. τ)

τ) Vid. thes. præced. 3. §. & Lactant. Lib. 3. divin. Instit. qui est de falsa sapientia, cap. 25. ubi Stoicos vult refellere, qui & servis & mulieribus philosophandum esse dicebant, ex eo quoque, quòd nullas unquam mulieres philosophari docuerint præter unam ex omni memoria

ria

935.
via Themistem, neque seruos, prater unum Phædonem, quem male
seruientem redemisse ac docuisse Ceбетem tradant. Enimverò Læ-
lius Bisciola Tom. I. Lib. 13. cap. 23. f. 1012. luculenter ostendit
huic Lactantii sententiæ reclamare historias, quæ præter Themis-
tem & Phædonem plures fœminas & seruos philosophiâ claros
commemorent.

§. 14. Respond. aliud esse si quid sectæ alicui philosophicæ,
aliud si ipsi Reipublicæ videatur. Opiniones illæ sectarum priva-
tæ sunt, nos de publico loquebamur iudicio.

§. 15. Fac etiam publicam auctoritatem accessisse, aliud est per-
mittere, aliud, quo de thesis nostra loquitur imperare, ut omittamus
huic sectæ alias contradixisse.

§. 16. Instas Hypatiæ, Læliæ Sabinæ, Aretæ, Cornelie Gra-
chum matri aliisque publicum docendi munus olim permissum
fuisse.

§. 17. Respond. permissum non imperatum, repete modò di-
cta & adde aliam fuisse quondam rationem Scholarum, aliam nunc
esse, olim enim illæ privatæ potiùs erant quàm publicæ, nullo vide-
licet docentibus constituto salario publicè v).

v) Vid. Conring. in Acad. p. 7. seqq.

§. 18. Nec est quod ulterius urgeas Elisabethæ Johannæ West-
honie laurum poeticam à Paulo Melisso missam φ), eoque ipsi po-
testatem docendi concessam fuisse: fuit enim uti ferè aliàs inter Po-
etas Laureatos titulus sine re, imò exemplum sine exemplo, rarita-
ti potiùs, quàm juri datum.

φ) Vid. supra Disp. Pr. th. 1. §. 50. lit. w.

THESIS V. & ultima.

Fœminis opulentis, quibusque adeò fortuna feri-
as justas à negotiis domesticis, vel si quas alias habere
poterant occupationes, fecit, ratio svadet, ut otium su-
um in literis potiùs, quàm aliis rebus consumant; præ-
sertim si peculiaris ad studia inclinatio accedat.

Ἐκθεσις.

§. I.

T autem eò clarior appareat nostra probatio, prædivida-
mus genus vivendi in literatum, & illitteratum, istud iterum
sub-

subdividamus in practicum seu negotiosum & theoreticum seu otiosum χ). Prius ordinarium & eorum est, qui literas sectantur, ob usum in munere publico regendi, docendi &c. posterius extraordinarium & eorum est, qui id sectantur tantum ob jucunditatem, proque libitu se literis date solent.

χ) Capiō hic pro Synonymis ab una quidem parte vitam practicam & negotiosam, ab altera theoreticam & otiosam. Sed interest tamen nihilominus aliquid inter theoreticam vitam & otiosam. Otiosam latius puto patere vi vocabuli quidem certè, quam theoreticam, degunt enim in otio vel otium quaerunt, seque negotiis ac curis tum domesticis tum civilibus eximunt etiam οἱ ἀπολαυστικοί. Igitur otiosa vita alia laudabilis scil. τῶν θεωρητικῶν, alia vituperabilis scil. τῶν ἀπολαυστικῶν. Quod ad practicam verò seu negotiosam attinet vitam, minus inter hæc duo interesse dicam, nihil omnino utramque vocem & latè capi posse & strictè. Latè ut τὸ χρηματιστικὸν includat, strictè ut excludat, capiaturque pro genere vitæ tantum, ut vocat Arist. I. Ethic. V. πολιτικῶν, quo capite tandem quatuor in universum vivendi enumerat genera, πολιτικὸν, ἀπολαυστικὸν, θεωρητικὸν, χρηματιστικὸν, quæ secundum hætenus dicta sic fortè quis dividat ut dicat vitæ genus aliud esse negotiosum laudabile, πολιτικὸν, & illaudabile, χρηματιστικὸν. Aliud esse otiosum laudabile θεωρητικὸν, & illaudabile ἀπολαυστικὸν. Πολιτικὸν ideò ex negotiosis laudabile, quia curat bonum etiam publicum, χρηματιστικὸν ideò illaudabile, quia solum privatum. Similiter ex otiosis laudabile θεωρητικὸν, quia voluptatem animi, ἀπολαυστικὸν ideò illaudabile, quia voluptatem corporis sectatur.

§. 2. Datur quidem præter duo ista vitæ genera practicum & theoreticum tertium etiam ex utroque mixtum, imò ipse laudabilis vivendi usus, vix aliud præter mixtum admittit, quod tamen ratione prædominii à simplicibus illis denominationem accipit.

§. 3. Utroque autem nomine genus illud tantum vitæ hîc attendimus, quod laudabile est aut certè reprehensionem effugit, quale ex negotiosis est πολιτικὸν, ex otiosis θεωρητικὸν.

§. 4. Cæterum utriusque vitæ capax est uterque sexus: possunt inquam & viri & scemina tractare negotia cum laude; possunt & viri & scemina si usus ferat & ratio jubeat, otium sectari, quod reprehensione vacat.

§. 5. Id

937.

§. 5. Id interest, quòd fœminis, ubi negotia tractare voluerint, sola privata patent, nam à publicis eas negotiis arcent superius dicta, nisi ubi ad aliquod fortè per imperii legem hæreditarium pervenerint imperium.

§. 6. Quod ad theoreticam verò & otiosam attinet vitam; ea in tenuioris fortunæ hominibus vix laudabilis erit, utpotè quibus negotium ipsa necessitas imponit. Illud enim in monasteriis otiosè vivendi genus, quale quidem sub Papatu hodiè est, quia DEO placere nequit, ut illaudabile planè hîc non curo, tùm demum igitur laudabilis erit theoretica ista vita, quando tantum homini facultatum suppetit, unde alere otium honestum absque negotio potest.

§. 7. Si igitur ejusmodi fœminæ opulentæ sint, illis ratio sva-
det ut in literis potius quàm aliis in rebus otium consumant, quia nullum otium honestius, suavius, innocentius, homine dignius, quàm literarium, de cætero enim otio valet illud Basilii *ἀργία καὶ κενεργίας ἀρχή*, & illud Nazianzeni *μεγίστη πρᾶξις ἢ ἀπραξία* & nota sunt *πολυθρύλλητα* ista: Otia dant vitia, item: homines nihil agendo male agere discunt.

§. 8. De iis autem loquor literis, quarum studium est innocens nec mores corrumpit. Quæ verò sint ejusmodi literæ, optimè intelligetur ex iis, quæ de confixione librorum prudenter moneri solent ab eruditis.

§. 9. Loquor itidem de tali educatione in literis, quæ formationem ad probos mores non negligit, sed simul probè observat.

§. 10. Qua ratione facile licebit respondere objectioni, quæ criminatur fœminas doctas ferè salaces & impudicas esse (ψ). Non enim literarum hoc vitium est (ω), sed pravæ tùm naturæ tùm educationis, aut si literarum hic aliqua culpa, non earum est, quales volumus, sed quales vetuimus.

ψ) Talia legas apud Juvenalem:

Non habeat matrona tibi quæ juncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes,
Sed quædam ex libris, & non intelligat, odi
Hanc ego, quæ repetit versatque Palæmonis artem
Servata semper lege & ratione loquendi,

D

Ignor-

938.

Ignotosque mihi tenet antiqvaria versūs. &c.
Et apud Euripid. ubi Hippolyt. ita loquitur.

Σοφὴν ἢ μισῶ. μὴ γὰρ ἐν γ' ἐμοῖς δόμοις
Εἴη Φροῦσα πλείον, ἢ γυναῖκα χρεῖν.
Τό γὰρ πανῆρον μᾶλλον ἐνλίκει κύπερις
Ἐν ταῖς σφαιραῖσι.

Quæ duo Poëtarum testimonia adducit M. Antonius Muretus Lib. 8. Variar. lect. cap. 21. eisqve assentitur statuens mulieres eruditas plerumqve esse libidinosas, vel unâ Sappho teste, neqve mirum hoc esse, quia multas legunt historias peccare, ut Flaccus ait, docentes. refut. hanc Mureti sententiam Bisciola l. c. f. 1012. ex eò, quod pessimè accidisset maritis, quibus mos fuit collocare in matrimonio filias literis optimè institutas, ut princeps eruditioni locus in earum dote atqve ornamentis tribueretur. Quòd vero Bisciola ulterius pro tuendâ fœminarum doctarum pudicitia ipsi Mureto opponit Minervam bonarum artium inventricem, sapientiæ præsidem & simul virginem creditam, item novem Musas, itidem virgines creditas, vix aliquid obtinebit, cum sint exangves virgines & rationis entia, quæ uti ἔστιν ἔδρασι, καὶ ἔπινδρασι αἴθορα οἶνον, ita nec pudicitiam norunt. Adducit tamen Bisciola l. c. præter fictitias has eruditas fœminas alias quovqve, quibus contra Muretum pugnat, quæ apud ipsum videri poterunt. Nos addimus illis aciem istam doctarum fœminarum quas pudicitia commendat apud Ludov. Viv. Lib. 1. de Christ. fœm. cap. 4.

*) Audiamus hac de re Ludovic. Viv. Lib. de offic. Marit. cap. 4. de discipl. fœmin. p. 87. seqq. Quæ dementiâ est, inquit, existimare ignorantiam bonorum quemquam meliorem fieri? Ceu verò in humanis animis non ex se magna ac densissima sint ad bonum contuendum tenebra, mala ultrò se ingerunt, quibus nihil sit doctore opus, nec unquam in ullo sistunt, quemadmodum erant ingressa: gliscunt sensim, & foràs se effundunt, ut cujusqve vitium etiam alios ladat. & paulò post: Quòd si non expedit bona legere, nec videre, neqve enim sunt ipsa literarum formula, de quibus est controversia: sed ea sensa, quæ literis conclusa & consignata. Ergò uxor aut filia tua discet quemadmodum se comet & peccet & fucabit, & insolabit capillos & subsumigabit chirothecas & acu supparos fingat, & quæ pompa incedet, & quibus verbis erit vel ad lasciviam, vel ad superbiam instructa non audiet, quomodo hac nugamenta contemnet, quomodo ornabit mentem? Tandem ita concludit: Usu venire & comperi, malas omnes rudes ac ignavas prorsum esse literarum: doctas verò probas & laudis & decoris amantiſſimas nec ullam memini vidisse me impudicam doctam. Annon quidvis facilis hebeti ac imperita calidus

239.

calidus & callidus amator persuadebit, quàm ingenio atq; eruditione septa ac munita?

§. 11. Quod si maximè legantur quædam alia sive à priscis sive à recentioribus in fœminas eruditas vibrata convitia, tum sciendum est, illa convitia non fuisse publica sed privata, neq; exonerata in fœminas vitio eruditionis sed fœminarum, quâ abusæ fuerint.

§. 12. Negandum enim non est eruditionem balsami instar esse, quæ si in vas fœtidum incidat, ipsa quoq; maleolens fiat. Quam quidem fortunam fœminæ cum viris communem habent. Quò verò mediò inconueniens hoc caveri possit, ex antea dictis quadantenùs liquet.

§. 13. Aliàs tantum abest, ut eruditio pia ac pietas erudita fœminis vituperio apud eam gentem in qua floruerint, cesserit, ut potiùs laudem & famam inde gens ea sibi quæsierit.

§. 14. Objicis nihilominus porrò quorsum fœminis eruditio, si nullam muneris publici partem ipsis attingere licet?

§. 15. Tenendum hîc eruditionem appeti posse aliàs ut utilem, & sic viris ea relinqvetur; aliàs ut jucundam, & sic in consortium secum patientur venire fœminas viri, quòd & ipsis fortuna otium ac theoreticam concesserit vitam.

§. 6. Neq; omnis planè usus abest. Nam ne in theoretico quidem vivendi genere abest ab eruditione utilitas illa, quâ se quisq; magis ita & in pietate & probitate perficit, omniaq; tandem ad DEI dirigit gloriam.

§. 17. Licebit & absentibus ac posteris inservire scribendis libris, in quo simul utilitas quædam publica, simul ex gloria voluptas quædam privata. Abesse tamen hîc debet omnis captatio inanis gloriæ, quâ laborare aliàs pleriq; scribaces solent.

§. 18. Aberit autem, si quis sibi philautiâ pravâ interdicit, quæ aliàs uti parentibus liberos deformes, sic scriptoribus libros nauci suos commendare solet.

§. 19. Atq; hîc demum pedem figere animus quidem ab initio erat. Verùm cum interea temporis, ex quo prior diatribe prodiit, plura præter superiùs adducta fœminarum eruditarum exempla, eaq; magnam partem recentia atq; rariora nobis innotuerint, quæq; in hac posteriori diatribe reticere non debebant, proinde co-

990
ronidis loco catalogum eorundem ordine alphabetico servato texe-
mus, atque postmodum totam hanc nostram de fæminarum Erudi-
tione tractationem finiemus. Sit igitur

CATALOGUS
FOEMINARUM ERUDITARUM
superius non memoratarum.

§. I. Adelica, α) Angela Curionia, ε) Anna Askeve, γ) Anna
Comnena, δ) Anna Leia, ε) Anna Rœmeria, ζ) Apolonia, η) Ari-
gnete, θ) Atoffa, ι) Bathusia Meckinsia, κ) Baptista, λ) Bertrada,
seu Berta, μ) Cassandra Jovia. ν)

α) Petrus Blesensis Epist. 54. vocat hanc plurimam literatam.

ε) Ejus Epitaphium legitur Basileæ, uti annotavit id Nath. Chytræus in
varior. in Europ. itin. deliciis p. 441. h. m. *Angela Curionia, nobi-
li & generosa puella, cujus divino ingenio atque industria nihil dif-
ficile unquam est visum, quod ingenuam pudicamque puellam dece-
ret: quæ Italicè, Germanicè, Gallicè & Venustè loquebatur; Latine
non ignara: omnis elegantia decorique studiosa: candore animi,
virginali verecundia, religione in Deum, pietate erga parentes, ca-
ritate in fratres sororesque, comitate in omnes insigni fuit: Cælius
Secundus Curio pater, & Margarita Isacia mater, Itali, in beata
reparationis spem filia dulciss. ac præstantissima. P P.*

γ) Superiori seculo vitam non modo seriam & sedula Sacrarum literarum
tractationi impendit; sed eandem etiam constantissimo martyrio ge-
nerosè consummavit, & sex ætatis annum 25. consecuta. vid. Hotting.
Histor. Eccles. N. T. secul. XVI. s. part. V. in dedicat. ad Sere-
niss. Principem Palatinam Elisabeth(a) 3.

δ) vid. Petr. Lambec. App. 4. Prior. cap. lib. 2. prodr. Hist. literar. Scia-
graph. cap. 28. f. 268.

ι) *Conradi filia docta quæ mors immatura præripuit Musis. Posth. part.
2. Poëm. p. 101.*

ζ) Casp. Barlæus in Epist. 440. ad Eryc. Putean. pag. 866. seq. *Matronam
ingenii & Poëseus famam apud Batavos celebrem, Tibi commendo.
Nihil petit, nisi ut alloquio, hoc est, ipsò Romano facundia ore frui
possit, dum Lovanii est. Scis aquilas solis conspectum ferre; etiam
hæc doctissimorum virorum in Belgio cultibus se intrepida offert.
Nam & ea loqui potest, quæ à doctrina & humanioribus literis a-
liena non sunt, & ea scribere, quæ sexum anteveniunt. Inclaruit
hic apud nos multis retrò annis Belgicæ poësi, grata maximis Patriæ
viris, quos nominis & eruditionis fama eruditorum vulgo secrevit.*
η) Soror

- 991.
- u) Soror Cornelii van Veen. de quâ cit. Barlaeus in Epist. 332. p. 665. ad Fratrem ita : *ubi ars incisa fuerit Apolonia soror non fraudabo eam debitis laudibus. Novi vitam ab ingenio, castitate & morum sanctitate, etiam ab artibus, quas plurimas calluit. Hoc Epigramma in Sororem si non placeat, dabo aliud :*
- Sculpīs Apollineam frater germane sororem,
Et tamen hic nullam sculpīs Apoloniam,
Sculpe oculos, exsculpe manus, exsculpe capillos,
Hoc, quod dextra nequit sculperē, Apolonia est.
- 9) Scripsit res gestas Dionysii, Clem. Alexandr. lib. 4. Stromat. p. 381. edit. Heins.
- 7) Hanc Tatianus initio libri *πρὸς Ἑλληνας* ex Hellenico refert primam docuisse *Ἐπιστολὰς συναγωγῆς*. Vid. Lambec. l. c. cap. XI. f. 209. Clem. Alexandr. lib. I. Strom. Tiraqvell. Tom. 2. in XI. legem Connub. gloss. prim. part. XI. f. m. 199.
- κ) *Matrona eruditissima.* vid. Schurm. Epist. ad D. Simonds d' Evves, pag. m. 218.
- λ) Primā Galeatii Malatestæ Pisauriensis principis filia & Gvidonis Montifeltrensis urbinatim Comitum uxor, *mira eruditionis, quâ pradiata erat persape periculum fecit. Nam cum doctis viris, saepe non sine laude disputavit, & latinè de humana fragilitate atq; de verâ religione luculentos quosdam libros edidit.* Baptist. Fulgos. lib. 8. cap. 3. Tiraqvell. l. c. f. 200.
- μ) Virgo sacra Cœnobii Vilecensis, quæ scripsit vitam S. Adelheidis, Petr. Lambec. l. c. cap. 27. f. 265.
- ν) Magius dedicat. in Cornel. Nepot. f. 387.
- §. 2. Damophila, ξ) Elisabetha Regina Angliæ, ο) Elisabetha Palatina, ω) Epicharmi Poëtæ filia, ς) Fundani filia, σ) Gertrudis Reyneri. τ)
- ξ) *Sapphus in doctrinâ Comes atq; imitatrix, carmine composuit libros amatorios, prout ex Philostr. refertur in officin. Joh. Ravis. Text. p. 461. & apud Petr. Lambec. l. c. cap. 10. f. 205.*
- ο) *Celeberrima & potentissima singularis exempli femina. Conrad. Rittersh. Comment. in vit. Bilibald. f. 3. sub hujus nomine opera Olympiæ Fulviæ Moratæ emisit Cœlius S. C. Hæc teste Thoma Lansio in Consult. Orat. pro Gallia p. 188. seq. Virtute suâ omnibus bonis principibus praluxit; femina præter multas corporis dotes supra sexum prudens, multisq; literis expolita Gracè & Hispanicè mediocriter Latinè Verò, Gallicè & Italicè ad miraculum docta, quæ uno eodem die tribus maximorum regum Legatis, Latinè uni, alteri Gallicè, tertio Italicè respondere audita est. Plura de hac Regina lege apud Caspar. Laudismann. Aurimont. Siles. JC. in Consiliis de*

492.
addiscendis lingvis exoticis Gallica & Italica p. 100. seqq. ubi eam
deprædicat ut *sapientissimam & Eloquentissimam*, in cuius corde
tot resederint Gratia, ut tota Gratioſa & tota benigna dicta & ap-
pellata fuerit. Addit Autor cit. l. c. carmen, quod sibi Londini
in regia curia ab Auſtico quodam doctiſſimo dictatum fuerit, in quo
indicatur Reginam lingvis exoticis excultam atque excultissimam
extitisse, est autem sequens:

Si qua Virago prius doctas, si culta per artes
Fœmina, si lingvas docta celebris erat.
Hanc quoque ceu quondam plures numeravit Elisam,
Reginis addet fama que virginibus.
Nec minus huic plaudet, varias quæ Fœmina lingvas
Quæ doctas Artes noscere prompta fuit.

Commendat in illo quoque loco Laudismannus admirabilem Re-
ginæ hujus pulchritudinem; & hac occasione commemorat quoque
picturam quandam, quæ Basileæ visitur, in qua mors atra non re-
spiciens ad formositatem reginarum eas ad choreas trahit, hanc
autem Reginam præ cæteris Mors atra ita compellat ad choreas
suas illam trahens:

Regalis tibi mando tori suavissima consors
Deponas mundi gaudia vana tua.
Nam mortalis ad creptos è carcere vitæ,
Per celeri tecum jam properabo pede.
Muneribus mors non pretiosis flectitur atra,
Omnes unde viam cogit inire suam.

Cui regina respondet:

Heu nemo adest mortalium
Qui possit hoc sævissimo
Levare me discrimine,
Ubi meæ pedisse quæ?
Ah dum micabat prospera
Fortuna, mecum plurimum
Facundum agebant otium:
Mors parce nunc moram dato.

Con-

Confer. quæ annotav. supra th. 3. §.

*) Hodiè Abbatisla Herfordiensis, de cujus admirabili eruditione me nuper literæ Amici cujusdam certiore reddiderunt, quòd in omni linguarum peritiâ, in omni Philosophia tam sacra quàm profana scientiâ in omni historiarum notitiâ sis excellat, ut quàmvis superius adum in suâ Elisabethâ Angliæ Reginâ immortalè gloriâ nactum fuerit, nostro tamen ex Principe hac laus major debeatur, quæquæ ante plures jam dum annos, dum in augustò Serenissimi Electoris Brandenburgici Palatio commoraretur, de abstrusioribus Philosophiæ & Theologia sermones & disputationes, cum doctissimis aula Viris, præsertim cum doctissimo Thom. de Cnesbec sæpe miscuerit, uti referant quòs coram audierint homines fide digni. Huic quoque Serenissimæ Principi antea citatus Hottingerus, ad Archipalatinas vocatus Musas, Charitè hanc insalutatam præterire nolens inscripsit Part. V. Histor. Eccles. ubi in dedicat. ita eandem adfatur: Ipsa Tu, cum altero illo, (Anna Mar. Schurm.) novo orbis prodigio (liceat ita mihi Ultrajectinum sidus, & omnis bonæ literaturæ cornu copiæ Hieronymi verbis compellare) toti pridem, rarò ullius sæculi exemplo, probastis orbi, sexum muliebrem, nequæ à solida linguarum notitiâ, nequæ abstrusâ Philosophiæ tractatione, nequæ etiam sublimi rerum Theologicarum inquisitione, totaq; ad cò literarum, tam sacrarum quàm profanarum ἐγκυκλοπαιδεία abhorrere. Non repetam, Serenissima atq; Celsissima Princeps, quæ alii jam, magnò Tuò meritò, de excellentissimi & incomparabilis ingenii Tui sagacitate, judicii ἀνεπίβλητα stupendâ; studiò linguarum Latinæ, Græcæ, Gallicæ, Italiæ, Hispanicæ indefessò; Historiarum lectione, præsentis semper & attentò animò suscepta; controversiarum examine rigidò, scripserunt & retulerunt &c.

e) Aret. lib. 9. Epist. 8. p. 283.

e) de hac Plin. ad Marcellin. lib. 5. Epist. 16. hæc puella nihil unquam festivius, amabilius: nec modò longiore vitâ, sed prope immortalitate dignius vidi. Nondum annos quatuordecim expleverat & jam illi annis prudentia, matronalis gravitas; & tamen suavitas puellaris, cum virginali verecundia, puella supra ætatem virtute prædita.

r) Extat ad hanc epist. Wesseli. p. 914. ubi p. 917. Valde mihi placent liberalium studiorum tuorum profectus.

§. 3. Henrietta Catharina Caroli L. B. à Frisen natu major, u) Herrad à Landsperg, φ) Hipparchia, χ) Hippolyta Taurella, ψ) Johanna Papiffa. ω)

ω) Extra ordinem factum est, ut, uti in Priori ita & in hac poster. Diatrib. Illustrissimæ hujus Virginis mentionem faceremus, cum, quod & supra facti sumus, extra ordinem sit erudita. Neque enim h. l. reti-

reticendum erat præcipuum Ipsius Encomium publicum, quod in priori Diatr. ob pagellarum augustiam nimiamque festinationem exprimi non poterat. Tribuitur autem illud Ipsi ab Ejusdem charismatum conscio, Theologo atque philologo primicerio, Dn. D. FR. RAPPOLTO, in peculiari carmine, quod lib. Miscell. p. 287. seqq. interuit, quò ipsi tanquam *Virgini supra sexum & seculi genium pia atque erudita*, uti inscriptio habet, cum anno 1665. Lipsiam venisset, gratulatus est, in quo elegantissimo carmine in cæteris ita quoque eandem adfatur:

Quid loquar? Aonias Te famâ æquare puellas,
Et Latias nobis (reddere velle nurus?

An generi miscera tuo titulisque Camenas,
Et vetus abjectis conciliare decus?

Qvales Heroum nec iniquo sanguine Sponsas
Alta Croton Samiâ prætulit arte viris:

Mascula vel qualis modulata est pectine Sappho,
Clausa suis numeris verba sonante cheiy:

Vel Latiis cecinit Graji que immortalia chartis,
Imperii occidui nupta Serena Duci.

Qvicquid id est, raris te cernit dotibus orbis
Posteritasque viros inter adulta canet.

Præterea Gratulatorium hoc carmen immediatè excipit pag. 289. non minùs elegans Elegidion de Anonymo Carmine *in auspiciatissimum conjugium Serenissimorum Principum Hereditariorum Electoris Saxonici ac Regnorum Danica Norvagiæq.* scripto A. M. DC. LXVII. ex quo si tamen quis harioletur Eandem hanc illustrissimam Virginem istius Epithalamii, quod adeò mirificè deprecatur, Autorem fuisse fortè non errabit, liceat interim in præsentia aliquot disticha ex illo excerpere, eaque huc transcribere, ut appareat Poësin laudatissimæ hujus Virginis non esse vulgarem, ita enim insit laudatus carminis Autor:

Qvæ nova in assuetis aperit se carminis ætas?
Insolito geminos quis canit ore DEOS?

Et paulò post:

Qvisquis es, antiquos exæquas carmine vates
Et superas numeris secula nostra tuis.

Nec mage suppresso nos fallis nomine, natam
Qvam poterat Tyria fallere veste Venus.

Esse

745.

Esse DEAM vultus notat, & vox æmula divi,
Et plusquam humanâ prompta sagitta manu.
Nosceris, & doctô te prodit carmine nobis,
Proditur argutô Lesbia ut ipsa sonô.
Jamque humiles penitus linquis post terga bathyllos,
Et major cunctis vatibus astra petis.
Utque DEOS propius contingis sanguine, versu
Sic infra positos splendidiore gravas.

Denique Principem ita adfatur:

Da veniam, PRINCEPS, tacitisque ignosce Camenis,
Non poteris versu nobilore cani.

Addo & hoc, quod in Epist. dedicat: Poëmat. Heroic. ad Illustrissimos ac Generosiss. Dominos, Dn. HEINRICUM & CAROLUM L.B. à Friesen, jam laudatus Vir fatetur, unam hanc Viraginem edendorum poëmat. suorum extitisse causam, *Totam verò, inqviens, carminum compagem immortalis seculi decori HENRIETTÆ CATHARINÆ, Viragini supra laudem, in solitum adscribetis, quæ ut ingenio est & amore in has literas, non desit, ad edenda illa identidem me hortari; & cum annuisse aliquando visus essem ut debitum postea hoc, quicquid est, repoposcit. Quod ego ne malum essem nomen, omni studio nitendum mihi judicavi, ut solverem, nec tantæ Heroinæ temerè auctoritatem defugerem.* Eisdem quoque tibi inflavit dum vixit Poës. prof. in vicinâ Acad. Witteb. Dn. M. Otho Prætorius, in fasciculo carminum cui titulus: *Secessus Rœthavienfis ad Illustrissimam ac longè Eruditissimam Virginem. Dominam Henriettam Catharinam Friesiam, Liberam Baroniss.* in cujus præfat. poësm. Excell. hujus Viraginis ita commendat: *quæ felicitate & ipsa pangit carmina, non vernaculâ tantum sed latinâ etiam lingvâ, & composita ab aliis quædam libenter lectitas? Non de veteribus poëtarum nunc dicam, quorum monumenta assidue tractas & summò excolôis studio; nostris temporibus si quid scriptum e- legantius venustiusque proditum literis est, non minore versare industriâ soles, quàm æstimare judicio didicisti.* Huic Secessui Rœthavienfi Excell. Ostermannus p. p. olim Witteberg. præfixit carmen in quo ita laudatissimam hanc Virginem deprædicat:

Cujus politum mille ab artibus doctis
Et Eruditum fertilis Liger pectus,
Et fluminum rex ipse Mœnus, & flavum
Molæ vadum, tum limpida Oderæ terga,

E

Et

746.
 Et illa princeps omnium ipsa terrarum
 Italia sic volens veretur, ut secum
 Mirata mites post ferociam longam
 Septentriones, scepra sponte submittat
 GERMANICARUM PRINCIPI PUELLARUM.

φ) de hac ita Joh. Walchius Schorndorffens. in decad. fabul. dedicat. (c)
 1. 2. *doctissima Virgo hac, eademque poëtria, cum optimis literis ingenium haberet excultissimum, lingvâ Romanâ, egregium quendam librum, in quo insignes quasdam ac memorabiles res in gratiam totius corona Hohenburgica; atque omnium nobilium Virginum, quæ divini cultus ergo, in augustissimâ illâ totius Alsatiæ speculâ confluerant, ac, quod vitæ supererat, Deo & Virginitati consecrarunt, ex Veteri ac novo Testamento congescit, cui titulum fecit Ortulo deliciarum prefixa doctissima quædam præfatione, quæ ab omnibus eruditis non sine admiratione legitur. Quam hisce, ni fallor, exorditur verbis:*

Salve cohors virginum
 Hoheneburgensium
 Albens quasi lilium,
 Amans DEI filium,
 Herrad devotissima
 Tua fidelissima &c.

Qui liber, concinnè admodum Holofericò villosò colore tinctò coccineò, vestitus, ante aliquot, non ita plures annos, Hohenburgò Tabernas translatus, etiamnum hodiè visitur, rarum antiquitatis monumentum propriâ Herradis manu scriptum.

x) Uxor Cratetis Clem. Alex. lib. 4. Strom. p. 381. edit. Heins. Lambec. l. c. cap. 14. f. 220. Fulgos. lib. 8. cap. 3.

ψ) Castilionis uxor, extat Epistola Elegiacè conscripta hujus ad Balth. Castilion. qui apud Leon. X. pontif. Rom. Orator, operibus Olymp. Moral. p. 267 quæ simul quoque inter Balthas. Castil. carmin. p. 78. seqq.

ω) Dicta Johannes Anglicus inter Leonem IV. & Benedict. III. Pontificatum summum gessisse fertur anno 885. ad quem ob incomparabilem eruditionem evecta fuit. *Cum enim ab Ephebis virum mentita cum Amasio viro docto Athenas se contulisset, ibi literis adeò operam navasset sedulam atque diligentem, ut Romam veniens paucos haberet doctrinâ pares, inde legendo & disputando doctè & acutè tantum benevolentis & auctoritatis sibi comparavit, ut mortuo Leone in ejus locum omnium consensu Pontifex crearetur. vid. Martin. Polon. Nicol. III. Papæ pœnitentiar. & dein Archi-Episcopus Con-*

247.

Consentini. in Chron. ad Ann. 855. platina pontificum Svetonius de vit. pontif. ad papam Johann. VIII. qui autores simul annotant illam inextingvibilem meretriciæ Romanæ sedis maculam, quam infelix hæc puerpera ipsi adspersit.

§. 4. Isabella Nicolai Everadi filia, α) Isabella Jönensis, β) Isabella malatesta γ) Lathenia Arcadia, δ) Lavinia Ruyrensis, ε) Lucretia Barberina, ζ) Lucretia Borgia, η) Lucretia Marinella, θ) Lucretia Morata, ι)

- α) Soror Johannis Secundi, qui eam in Epist. ad ipsam lib. 1. epist. 5. p. 402. *unicam gloriam sexus fœminei* vocat. Scripsit de ea quoque & ab eruditione commendat Valer. Andr. Dessel. Biblioth. Belgic. p. 685.
- β) *Nobilis fœmina Barcinonensis, optimarum literarum studio & vigilantis ingenii fertilitate; tum vitâ & moribus Paula Romana persimilis.* Tom. II. Hispan. Illustr. p. 822.
- γ) Scripsit ad hanc Leonardus Aretin. tractatum de literis & studiis. Confer Amusium Havemanni sect. 2. cap. 35. p. 706.
- δ) Apud Platonem philosophabatur. Clem. Alexandr. lib. 4. Stromat. pag. 381.
- ε) Extat ejus epistola Latina ad Olymp. Morat. p. 89. cui Olympia respondet epist. seq. p. 90. & in epist. ad Curion. p. 103. dicit *se hæc nullam doctiorem in Italiâ nosse, & quod maximum omnium esset, piam esse.* Extant & aliæ Epist. Morat. ad Laviniam hanc pag. 105. 107. 121. 173.
- ζ) Parisiensis virgo nobilis, cui Gabriel Naudæus dedicavit Leonard. Aretin. de studiis & literis tractatum A. 1642.
- η) Vid. Bemb. p. 143. poëm.
- θ) Schurm. p. 92. opusc. tractatus hujus extat, cui titulum fecit: *la nobiltà è l' excellenza delle donne con diffetti è mancamenti de gli haomini.*
- ι) Extat epist. Cœl. S. C. ad hanc lib. 2. Epist. p. 195.

§. 5. Margaretha Sibylla Löseria gente Einsidelia à Syrâ, κ) Marcia Varronis filia, λ) Maria Cunitia, μ) Maria d' Entieres, ν) Maria Holgia, ξ) Maria Jarsia Gornacensis, ο) Maria Lansbergia, π) Maria de Succa, ρ) Medicæ quædam fœminæ, σ) Moderata tonte, τ)

- κ) Fœmina Generosissima, Generosissimi Magnifici atqve maximè strenui Domini CONRADI LÖSERI, Toparchæ in Salitz. & c. Sereniss. atqve potentiss. Elect. Sax. Consiliar. Camerar. atq; Marschalli & c. Vidua, quæ eruditissima Fœmina à trium superiorum facultatum studiis haud vulgari commendatissima Orbi literato innotescit. Quod enim non primoribus tantùm labris degustaverit Theologiam id in cœteris probant ejusdem meditationes sacræ, quas pro-

pediem DEO dante sub titulo Politicæ Christianæ in publicam emittet lucem. Nec Theologica hac Eruditione minor est ipsius Eruditio Juridica, uti in norunt qui coram in fœmina eam admirantur. Inprimis excellit hæc Minerva Misnica in arte Medica atq; experimentis chemicis, indeqve Sennertum sibi adeo familiarem reddidit, ut vel ad ungvem eundem calleat. Ex quibus facile conijcere licet non vulgarem quoque esse Ipsius eruditionem Philosophicam atq; Philologicam, quarum adminiculû in sublimiori illa eruditione adeo excellit, & quod admirationem auget major 27. annis non est. Veluti id omne nobis constat ex literis Nobiliss. Ampliss. Experient. atq; Excell. Dn. D. Jacobi Jodoci Raaben Archiatri Altenburg, famigerat, Patroni nostri Magni, quorum experimenta sua communicat.

- a) Non solum docta literis sed etiam pictura & sculptura, quæ tamen viros nunquam aut pingere voluit, aut sculperet, ne partes, quæ natura pudendas effecit, fingere cogeretur. Bisciol. Tom. 2. p. 1006.
- u) Bicini in Silesia hodie etiamnum vivens, quæ eruditionem suam in linguis & scientiis theoreticis satis superque prodidit editione Urania propitia sive tabularum astronomicarum Latin. Germ. anno 1650. uti Voetius eandem commendat Polit. Ecclesiast. part. 2. lib. 1. tr. 4. cap. 2. quæst. 7. an conveniat mulieribus studia sapientiæ & literarum. p. 204.
- v) Tornacensis mulier docta anno 1539. Vid. Valer. Andr. Dessel. Biblioth. Belgic. p. 642.
- z) Illustri Beloborum genere nata Dana, Tom. Bartolin. p. 286. de luce animalium.
- o) Putean. append. 4. Epist. 35. Schurm. p. 349. Opusc. fœmina tantæ eloquentiæ, ingenii doctrinæque fama prædita ut ubique etiam doctissimis os obstruere potuerit, quæ verba sunt l. c. Gabr. Naudæi. Scripsit præterea libellum, cui titulus, L'egalité des hommes & des femmes. Schurm. Opusc. p. 69.
- π) Soror Francisci & Philippi Lansbergiorum celeberrimorum in Belgio concionatorum Roterodami & Gase; quorum hic variis in mathesi & chronologia editis scriptis orbi innotuit. Erat illa in literis Latinis & Græcis versata, & in poësi satis felix, uti memini me deprehendisse ex plurimis ejus epistolis Latinis & variis epigrammatibus. (quorum aliqua ad Serenissimam Angliæ Reginam Elisabetham) libro alicui inscriptis, quem filius ejus Joh. Leur. J. Leurinus, Lugd. Batavorum in studio tunc commilito noster ante annos 60. præterpropter mihi lustrandum & speciminis causa partim aliqua in eâ legenda dabat, partim ipse prælegebat. Quid illi libro factum & in quorum manibus nunc delitescat, ignoro. Voet. l. c.
- e) Miraculum sexus sequioris ob eruditionem vocatur à Valer. Andr. Dessel Biblioth. Belgic. p. 642.

e) Com-

o) Commemorat has Olaus Borrich. Medicus Regius, in Acad. Hafn. Prof. P. in de ortu & progressa chemiæ Disput. p. 51 & dicit eas esse Italorum *Isabellam, Cortesiam, Gallorum, Aigvilloniam, Britannorum, Kentiam, Danorum Bertam Frisiam, Annam Vveberiam Germanorum & alias infinitas maritorum & familiarium beneficio in re medica inclytas.*

r) Lib. 2. delle cose notabili divinet. p. 133.

§. 6. Philippa Lazæa v), Porrina φ), Puteanæ Sorores χ), Renata ψ), Rilindis ω) Rusticiana α), Telefilla β), Tessela γ), Themistoclea δ), Theodora ε), Theffalidis Argiva fœmina ζ), Victoria Columana η) Zeneti θ), Zenobia ι).

v) De hac ex literis celeberrimi Philologi Dn. DAUMII, Rect. Cygn. sequentia annotamus est hac Polona Illyrica cujus Phalaciū ad Job. Jacob. Brissardum extat in Poëmatum ipsius editione Metensi 1599. in 8vo & Sapphicum p. 317. Scripsit aliq̄si vitam Catharina Sapphicō carmine, q̄am idem laudat ibidem p. 317. q̄bi de eā passim non pauca. Ego mecum exemplum Nobilissimo Barthio aliq̄ando commodaui, q̄bi eō oblectatus non pauca ad oram libri notavit, gratiasq̄ve pro communicatione egit, cum antea ab ipso primam accepissem editionem in 16. Sittis prosodicus non semel culpabilem.

φ) Civis Lali Bisciola, q̄a Latine, Græcè, Hebraice non vulgariter docta, magnos Oratores, Poetas, Philosophos legit & interpretatur, & de Encyclopædia graviter & perite cum eruditissimis hominibus diserit, Civitatis nostræ Mutinæ ornamentum, Italiæq̄ve decus. Bisciol. f. 1006.

χ) Anna & Christina, Vid. Eryc. Putean. Epist. 16. fercul. 2.

ψ) Ducissa Ferrariæ, à Curione de Liberis educand. p. 62. vocata regia ac plane divina femina.

ω) Idem laudatus Daumius in aliis literis ad Amicum hæc communicat: Vixit anno 1093. Abbatissa Bergensis in Episcopatu Eistadiano, ad Sorores Altitonenses Versus exstant in Zehneri Grammaticæ.

O pie grex, cui cælica lex est nulla dolo fex,
Ipse Sion mons, ad patriam pons, atq̄ve boni fons,
Qvi via, qvi lux, hic tibi sit dux, alma tegat crux,
Qvi placidus ros, qvi stabilis dos, virgineus flos,
Ille regat te commiserans me, semper ubiq̄ve.

α) Boëtii uxor filia Symmach. l. 9. epist. 10.

β) Poetria. Clem. Alexandr. lib. 4. Strom. p. 381. Lambec. l. c. cap. 12. f. 214. Alsted. Thesaur. Chron. 51. poet. p. 485.

γ) Soror Annæ Roemerix q̄a de §. 1. tit. 5) q̄a poëma Belgicum pangit in summorū Poëtarū invidiam. Barlaeus epist. 440. ad Eryc. Putean. p. 867. Inprimis verò Barlaeus Tesselam hanc mirificis laudibus extollit in dialogi suis Nuptialibus pag. 9. *Alcmaria*, inq̄uens celeberrima

TESSELA habitat; illa, quæ sexum ingenii, virtutum & artium plurimarum claritate aucta venit, ut merito à Zulechemi Domino dicta sit.

- - Almerii faxq; Pharosq; soli.

Tota matrona mihi miraculum est, & consummatissimus superum, si ita fas loqui, labor. Ingenio nihil divinius sublimiusque. Ea concipit in quæ non penetrant vulgares animæ, quicquid demissum ac humile, pedibus calcat, ipsis nubibus contemplatione altior, apophthegmata non fabricat, sed fundit. Sententiis responsisque arguta est & faceta. Versus scribit non unâ lingua, Belgicos, Gallicos, Italicos & illos elaboratos, ut lucernam oleant, & reconditorum sensuum plenos, ut à secundâ tertiâque lectione doctior redeas. Videbam in adibus variarum artium exquisitissima monumenta, nec enim suppellectilem suam emit, ipsa fecit, opum suarum mater, hospes, artifex. Pingit penicillò, & Apellem provocat. Sculpsit & Praxitelem lacescit. Textit & net Arachnes amula, canit in indidiam Sapphus, testudinem pulsat Orphei instar aut Amphionis. Lemniscos & corollas fructibus, foliis, floribus, conchis eò artificio concinnat & ordinat, ut dubium sit, an natura arti, an ars nature concedat. Flores bysso representat, ut videre jures. Ea accuratone & elegantia scribit, ut prælis dudum sua laus decesserit. Orationi scada inest & mira venustas, oculos & recundia, incessum modestia, gestus comes gravitas insedit. Anima & virtus una est. Sed quæ reliquas omnes συλλήθεδην habet, Græci δικαιοσύνην καὶ πόλιν vocant.

δ) Fulgos. Lib. 8. cap. 3.

ε) Johannis Sinapii Medici Herbipolens. filia. Oper. Olymp. Morat. Lib. 2. epist. p. 136.

ς) Fulgos. lib 8. c. 3. fortissima, præter alias virtutes temporibus suis doctissima habita est. Epigrammata atque alterius generis carmina peritissime scripsit.

ζ) Olympiæ soror docta quoque. Vid. lib. 2. Epist. p. 175.

η) Tom. II. Hispan. Illustr. p. 821.

θ) Politian. præfat. in Sveton. p. 590. Volater, lib. 20. p. 472. Fulgos. lib. 8 cap. 3. *cujus ingenium, virtus, prudentia tanta fuit, ut & Græcis & Romanis fuerit admirationi.* Cælius S. C. præfat. in Opera Olymp. Morat.

§. 7. Atque hæc sunt illa fœminarum eruditarum exempla, quæ sicco pede præterire fas non erat, quibus equidem facile plura potuissent adjungi, nisi instituti ratio nos hic subsistere jussisset κ), Interim L. B. remittimus ad illos qui ex institutò integros Catalogus fœminarum eruditarum texuerunt, quorum aliquos supra λ) nomi-

757.

nominavimus, quibus hoc loco adjungimus Hilarionem de Coste
μ), Hottingerum ν) atque Ludovicum Jacob. à S. Carolo ξ), qui vi-
deri, poterunt.

κ) Vit. Proœm. Pr. Disp.

λ) in Disput. pr. th. 2. §. 2.

μ) Inscriptio Libri ipsius Gallici hæc est: *Les Eloges & Vies des Regnes, Princesses, Dames & Damoiselles illustres en Piété, Courage & Doctrinne, qui ont fleury de nostre temps, & du temps de nos Peres. avec l'explication de Leurs devises, Emblemes, Hieroglyphes, & Symboles. à La Reyne. par F. Hilarion de Coste, Religieux de l'Ordre des Minimés de Sanct. François de Paule, A. Paris. 1630.*

ν) in dedicat. Epist. ad Sereniss. Elisabeth. Palat. Parti V. hist. Eccles. præfixâ.

ξ) pollicetur hic fœminarum Bibliothecam in Biblioth. Pontif. p. 302.

§. 8. Atque sic per DEI gratiam spatium hoc nostrum e-
mensum esset, quod cum initiò aggrederer, nescio quam mihi brevi-
tatem pollicebar; ubi verò paulò penitiùs inspiciendi dabatur copia,
bone DEUS, quàm larga & copiosa mihi obveniebat messis rerum
præstantissimarum, nec minùs jucundarum, quas præterire nefas esse
videbatur, & imprimis thesis ultima plura postulasset, nisi pagella-
rum angustia consulendum fuisset, quæ tamen forte aliâ occasione
nobis inservient. Cæterum plurima uti aliàs ita & in hac materia
me debere Hodego meo *Ἰανουαρίω* THOMASIO gratus uti ab
initio ita & sub finem profiteor. Nec parum me juvit *πολυμαθία*
76. Dn. D. PAULUS HÖNN: Vir magni Nominis atque Consiliar.
Saxo-Ducal. Coburgic. Eminentiss. dum per literas mihi nuper re-
centiores rarioresque Autores in hac materia prolixos, indeque to-
ties in hac posteriori Diatr. à nobis citatos indigitavit, quam itidem
singularem Patroni Magni benevolentiam hoc loco gratus reticere
nolui. Interea & ante omnia

FILIO
VIRGINIS-MATRIS
MEO JESU SIT HONOR:

Ad

902
92
7010
I

*Ad Præstantiss. Dn Respondent. Philos.
Cand. Digniss. Audit. ac Amic.
M. Dilectiss.*

Nuper Parodiam explicabas æmulam:
Nunc eruditas prædicabis fœminas,
Aptè: seqvuntur namq; fœminæ Viros
Oden Poëtæ prompta ceu Parodia.

L. Val. Alberti, P. P.

Inunc & Musas ter ternas Gracia jacta,
Exangves Nymphas, exanimesq; Deas.
Teutonicas potiùs vivas mirare puellas,
Artis & ingenue devenerare Deas.
SMALCIUS en! mecum sistit, velut inqve tabellâ
Ordine depictas exhibet hasce tibi,
Quò simul Aönium Doctissimus ore disertò
Fœminæ parti vindicat Ipse decus.
Maçte hac laude, Sophasq; tuere, breviq; Sophorum
Ordo Tibi Sophies conferet omne decus.

Eruditissimo

DN. RESPONDENTI SUO,

Amico itidem mellitissimo

L. M. Q.

t.

PRÆSES.

1017

911

Qu. 522

FO

AE

Con

BRI

M. J

ARH

d. V

ORR

J

B. m. II

MICAM

RUM

NE

tis Philoso-

DOMI

Sauerbrey

US
urgicus,

loc LXXI.

uditorio

nini

enb. Misn.

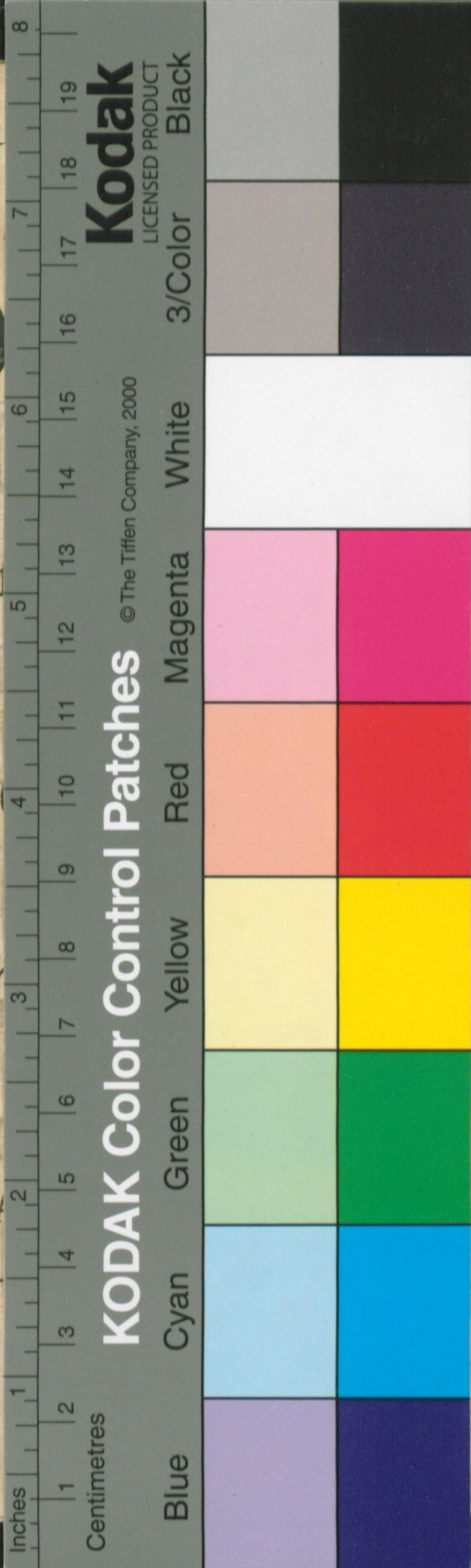
reo.

HNIL.

195

Se n. Marbit

Kodak
LICENSED PRODUCT

© The Tiffen Company, 2000

KODAK Color Control Patches

Inches
Centimetres

Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black